

Examenul național de bacalaureat 2025

Proba E. d)

Logică, argumentare și comunicare

Varianta 1

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

I. TÉTEL

(30 punct)

A. Írja a vizsgalapra az alábbi kijelentésekkel kapcsolatos helyes válaszok betűjelét! Csak egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. Ha a *darálógép* fogalmához hozzáadjuk a *hús* tulajdonságot, akkor:

- a. a fogalom terjedelme változatlan marad, míg a tartalma növekszik
- b. a terjedelme és a tartalma is változatlan marad
- c. a fogalom terjedelme növekszik, míg a tartalma csökken
- d. a fogalom terjedelme csökken, míg a tartalma növekszik

2. A „*Némely ügyvéd nem ismert személy a városban, ebből következően némely ismert személy a városban nem ügyvéd*” következtetés:

- a. teljes indukció
- b. érvénytelen közvetlen dedukció
- c. közvetett dedukció
- d. érvényes közvetlen dedukció

3. A „*Minden autó barna.*” és a „*Némely autó barna.*” kategorikus kijelentések között az alábbi viszony áll fenn:

- a. ellentmondásos
- b. alárendelt ellentétes
- c. ellentétes
- d. alá- és fölérendelt

4. „*A legtöbb névjegykártya az üzletembereké.*” kijelentés logikai szubjektuma:

- a. a legtöbb kártya
- b. kártya
- c. névjegykártya
- d. üzletembereké

5. Egy helyes osztályozás az alábbi szabály betartását feltételezi:

- a. konzisztencia
- b. világosság és pontosság
- c. adekváció
- d. homogenitás

6. Tartalmi szempontból a *szépség* fogalom:

- a. nem üres
- b. elvont
- c. negatív
- d. összetett

7. A „*Némely konfliktust nem helyesen kezelnek, tehát némely konfliktust helytelenül kezelnek.*” következtetés:

- a. érvényes átalakítás
- b. érvénytelen megfordítás
- c. teljes indukció
- d. nem teljes indukció

8. A „*Némely színész nem énekes.*” kijelentés típusa:

- a. egyetemes állító
- b. részleges tagadó
- c. egyetemes tagadó
- d. részleges állító

9. Egy közvetett deduktív következtetés ... a meglétét feltételezi:

- a. a bizonyítás alapjának
- b. a több premisszának
- c. az egyetlen premisszának
- d. az osztályozás kritériumának

10. Az „*Egyetlen tanuló sem felsőfokú végzettséggel rendelkező személy.*” kategorikus kijelentés formulája:

- a. SaP
- b. SeP
- c. SoP
- d. SiP

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak oly módon, hogy az A, B és C fogalmak metsző viszonyban állnak; míg a D fogalom azok keresztmetszetének a fajfogalma; az E fogalom ellentétes viszonyban áll a többi fogalommal.

1. Ábrázolja az Euler diagram-módszer segítségével egyetlen közös diagramon az öt fogalom közötti logikai viszonyt! **2 pont**

2. Állapítsa meg az A, B, C, D és E fogalmak közötti logikai viszony alapján, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (az igaz kijelentéseket **I** betűvel, míg a hamis kijelentéseket **H** betűvel jelölje):

a) Egyetlen C sem A.	c) Némely A (van) D.	e) Minden D (van) C.	g) Némely E nem A.
b) Némely A nem B.	d) Némely D nem E.	f) Egyetlen B sem C.	h) Némely D (van) A.

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

1. *Egyetlen formális csoporthoz tartozó tagot sem könnyű meghatni.*
2. *Minden virág ami a nagymama virágcserepéből származik színes és illatos.*
3. *Némely kortárs román író nemzetközi szinten ismert.*
4. *Némely északi sarki állatot nem fenyegeti a kihalás veszélye.*

A. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés ellentmondóját, a 2-es kijelentés ellentétét, a 3-as kijelentés fölérendeltjét és a 4-es kijelentés alárendelt ellentétét.

8 pont

B. Alkalmazza a megfordítás és az átalakítás műveleteit, leszármaztatva a 2-es és a 3-as kijelentés helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt. **8 pont**

C. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt a 4-es kijelentés átalakított megfordítottjának a fölérendeltjét, valamint az 1-es kijelentés ellentéte megfordítottjának az átalakítottját. **6 pont**

D. Két tanuló, X és Y, a következőképpen vélekedik:

X: *Ha némely eszme igaz, akkor némely eszme nem hamis.*

Y: *Minden vakációs napot sokan türelmetlenül várnak, tehát némely sokak által türelmetlenül várt nap vakációs nap.*

A fenti helyzetből kiindulva:

a.írja le formális nyelven a két diák vélekedését;	4 pont
b.állapítsa meg a formalizált érvelések logikai helyességét/helytelenségét;	2 pont
c.magyarazza meg Y tanuló érvelésének logikai helyességét/helytelenségét.	2 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: eio-1, oao-2.

a) Írja fel mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát. **4 pont**

b) Alkosson természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel az a) alpontban írt következtetési séma valamelyikének. **2 pont**

c) Ellenőrizze mindkét szillogisztikus módozat érvényességét a Venn-diagram módszer segítségével, ugyanakkor szögezze le a grafikus ábrázolás eredményéből, hogy milyen állaspontra jutott (például: érvényes szillogisztikus módozat/ érvénytelen szillogisztikus módozat) **8 pont**

B. Alkosson formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amellyel alátámasztja a következő kijelentést: *„Némely jármű nem elektromos.”* **6 pont**

C. Adott a következő szillogizmus: *Némely francia nyelvű szótár a líceumi tanulók számára készült, tehát egyetlen francia nyelvű szótár sem rajzkönyv, mivel némely rajzkönyv nem a líceumi tanulók számára készült.*

A fenti szillogizmusból kiindulva, állapítsa meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak. A vizsgalapra csak a neki megfelelő betűt írja (az igaz kijelentéseket jelölje I-vel, míg a hamisakat H-val):

1. A szillogizmus konklúziója egyetemes állító kijelentés.
2. A konklúzió logikai alanyát a „francia nyelvű szótár” fogalom képezi.
3. A felső fogalom elosztott a felső premisszában.
4. A középfogalom mindkét premisszában elosztott. **4 pont**

D. Adott a következő meghatározás: *A harkály az erdő orvosa.*

a) Említsen meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért! **2 pont**

b) Nevezze meg a meghatározás egy másik szabályát, amely különbözik az a) pontban említettől **2 pont**

c) Alkosson egy olyan meghatározást, amelynek meghatározandó fogalma a „harkály”, és amely megsérti a b) pontban említett szabályt! **2 pont**